

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. mevrouw K. Arib
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Tilburg, 10 september 2020

onderwerp: Regio Hart van Brabant en de financiële verhoudingen met het Rijk
bijlagen: -
kenmerk: WE/TZ/2020-106

Geachte leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

Op dinsdag 15 september is het weer Prinsjesdag en worden vervolgens de Algemene Beschouwingen gehouden over de begrotingen voor 2021. Als Regio Hart van Brabant uiten wij in aanloop naar de Algemene Beschouwingen wederom onze grote zorgen over de huidige financiële verhoudingen en de gevolgen daarvan voor de leefbaarheid van onze regio.

Overigens is dit niet ons eerste noodsignaal. Wij hebben dit signaal eerder gegeven in aanloop naar een Algemeen Overleg over de financiële verhoudingen tussen Rijk en decentrale overheden in de Vaste Kamercommissie van Binnenlandse Zaken op 2 juli. Om de financiële situatie bij gemeenten te verbeteren, ook in onze Regio Hart van Brabant, zijn snelle en structurele maatregelen vanuit het Rijk essentieel. Wij hopen dat u als Tweede Kamer hiervoor een lans zult breken, omdat wij anders vrezen dat de leefbaarheid in onze regio ernstig in het geding komt en er sprake zal zijn van een toenemende tweedeling. De noodzakelijke maatregelen waar wij uw aandacht voor vragen zijn de volgende:

1. Maak de opschalingskorting met terugwerkende kracht structureel ongedaan;
2. Realiseer een toereikend budget voor de jeugdhulp en Wmo en maak het Wmo-abonnementstarief ongedaan;
3. Kom tot een normeringssystematiek die aansluit bij de werkelijke loon-, prijs- en volumestijgingen;
4. Zorg voor een financiële solide basis bij gemeenten in relatie tot de herverdeling van het gemeentefonds.

Hieronder schetsen wij deze noodzakelijke maatregelen verder in samenhang met de specifieke situatie in Regio Hart van Brabant.

Regio Hart van Brabant

In Regio Hart van Brabant en haar negen gemeenten (Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk) wonen bijna 450 duizend mensen, zijn talloze maatschappelijke organisaties actief waarin inwoners zijn vertegenwoordigd, zijn vijfenveertig duizend bedrijven gevestigd, volgen vijftigduizend studenten een opleiding bij een van de vijf mbo- en hbo-instellingen of Tilburg University en bezoeken jaarlijks ruim tien miljoen mensen de landelijk bekende natuurparken, attractieparken, evenementen en culturele voorzieningen. Inwoners zijn sociaal en ondernemend. Hart van Brabant wil uitblinken in duurzame ontwikkeling. In het kloppend hart van Brabant is duurzame groei door innovatie en ondernemen de standaard. We werken aan een slimme samenleving met maatschappelijke en ecologische meerwaarde. We werken aan een slimme economie met hoog economisch rendement. En we doen dat vanuit kennis, kunde én karakter.

Leefbaarheid onder druk door financiële verhoudingen en opschalingskorting

Wij merken dat de huidige financiële verhoudingen de leefbaarheid in onze regio ernstig aantasten en vrezende een toenemende tweedeling. Dit geldt voor de stad Tilburg én voor de middelgrote en kleinere gemeenten in de regio. We werken intensief samen op zowel het fysieke, economische als het sociale vlak. Toch confronteert het Rijk ons sinds 2015 met een aanzienlijke opschalingskorting. De financiële effecten van deze oplopende korting zijn groot, zonder dat een duidelijk doel van deze korting aanwezig is. Voor Regio Hart van Brabant betekent dit een oplopende korting in 2025 naar uiteindelijk 25 miljoen euro structureel. De druk die door voormalig minister Plasterk is opgelegd voor samenvoeging van gemeenten, is door het huidige kabinet losgelaten. De bijbehorende korting is er wel nog steeds! Daarbij biedt de tijdelijke opschorting voor de jaren 2020 en 2021 enige verlichting op de korte termijn, maar dit vormt dit geen structurele oplossing. Wij hopen dan ook op Prinsjesdag te vernemen dat de opschalingskorting volledig verdwijnt.

In de tussentijd zijn we als Regio Hart van Brabant naar onze mening een voorbeeldregio in Nederland op het gebied van goede regionale samenwerking. We geven daarmee inhoud aan de doelstelling van samenwerking, maar de huidige systematiek daarbij leidt niet tot een passende financiële ondersteuning.

Tegelijkertijd zien wij de tekorten in het sociaal domein enorm toenemen, ondanks aanzienlijke inspanningen om het sociaal domein in de regio gezamenlijk te transformeren en de kosten te beheersen. Dit geldt voor de jeugdhulp (tekort van ruim 30 miljoen euro in de regio) en voor de taken op het gebied van de Wmo (tekort van ruim 15 miljoen euro in de regio). Daarbij zien wij dat de “dubbele vergrijzing”, extramuralisering van de GGZ-zorg en het Wmo-abonnementstarief een enorm aanzuigende werking heeft en daar onvoldoende compensatie conform artikel 2 van de Financiële-Verhoudingswet tegenover staat. Overigens hadden wij als regio net als alle andere gemeenten in Nederland al te maken met een valse start, aangezien gemeenten in 2015 geconfronteerd werden met onrealistische kortingen op de budgetten van de jeugdhulp en de Wmo-begeleiding.

Werking normeringssystematiek onvoldoende

Alsof dit nog niet genoeg is, draagt ook de normeringssystematiek de afgelopen jaren onvoldoende bij aan een toereikend budget voor onze gemeenten. De gedachte van de zogeheten trap-op-trap-af systematiek is en blijf een strevenswaardig uitgangspunt. De techniek achter dit principe pakte echter de laatste jaren voor gemeenten in de praktijk dramatisch slecht uit. Ondanks dat het Rijk er financieel steeds beter voor kwam te staan, gingen gemeenten nagenoeg niet de trap-op, soms zelfs de trap-af. De compensatie voor loon-, prijs- en volumestijgingen bleek, in de vorm van het zogeheten accres, onvoldoende en droeg bij aan een nog groter tekort voor onze gemeenten met name in het sociaal domein. Diverse oplossingen worden momenteel onderzocht, waarbij Regio Hart van Brabant rekent op een systematiek die recht doet aan de werkelijke “autonome” kostenstijgingen. Deze fluctueren soms vanwege de zorgplicht, waarbij de zorgvraag van jaar tot jaar kan verschillen.

De eerste inzichten in de evaluatie van de normeringssystematiek naar aanleiding van de motie Segers nemen de zorgen bij ons als regio niet weg. De aandacht lijkt namelijk meer te gaan naar stabiliteit, dan de hard benodigde toereikendheid van het accres.

Herverdeling Gemeentefonds zorgt voor nog meer complexiteit, ondanks de noodzaak

De noodzakelijke herverdelingsonderzoeken voor het Gemeentefonds staan ook op de agenda van het Rijk. Deze maken de situatie in de financiële verhoudingen alleen nog maar complexer, zeker ook voor Regio Hart van Brabant. Uit de huidige stand van zaken met betrekking tot de onderzoeken van AEF en Cebeon blijkt dat grote gemeenten gemiddeld meer kosten maken op vooral het sociaal domein. Kort gezegd is de reden van de voorgestelde verschuiving van middelen van kleine en middelgrote gemeenten naar grote steden, gelegen in het feit dat er in een grote stad als Tilburg een aantrekkingskracht is vanuit de regio (centrumfunctie) en het feit dat in een grote stad problemen vaak accumuleren. Normaliter zouden de gevolgen van een herverdeling van financiële middelen moeten kunnen worden ondervangen. In dit geval echter is de financiële situatie van gemeenten in onze regio en zelfs in heel Nederland zo zorgelijk dat dit grote maatschappelijke gevolgen zal hebben voor alle gemeenten, groot en klein.

De individuele gevolgen van de nieuwe herverdeelmogelijkheden per gemeente worden naar alle waarschijnlijkheid kort na Prinsjesdag gepubliceerd. Wij hopen als regio dat het Rijk dan ook van tevoren maatregelen bekend maakt die eerst de financiële positie van gemeenten verbetert, alvorens over te gaan tot een herverdeling van middelen.

Grote tekorten en meerdere gemeenten in de “gevarenzone”

Het gevolg van alle bovengenoemde ontwikkelingen op het terrein van de financiële verhoudingen, is dat alle gemeenten in Regio Hart van Brabant kampen met grote tekorten en/of deze zelfs groter gaan worden. Gemeenten zijn nu al genooddaakt om harde en pijnlijke keuzes te maken in het aanbod van noodzakelijke voorzieningen en moeten daarnaast verder interen op hun noodzakelijke reserves. Bij een deel van onze regiogemeenten is zelfs “de bodem van de schatkist” in zicht. Op dit moment zijn middelen deels nodig om “gaten te dichten”, deels om noodzakelijke investeringen mogelijk te maken. Dit betekent een dubbele opgave in deze moeilijke tijd. De hier boven beschreven herverdeling van het Gemeentefonds, noodzakelijk en essentieel voor een grote stad als Tilburg

vanwege de centrumfunctie en de accumulerende problematiek, brengt een aantal gemeenten daarentegen in de “gevaarzone”. Dat kan en mag nogmaals niet de bedoeling zijn van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en gemeenten.

Vernieuwing economie, werkgelegenheid en leefbaarheid gebaat bij anticyclisch investeren

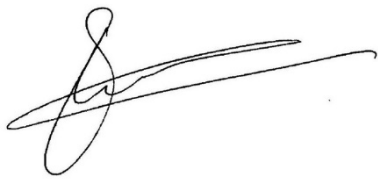
Tot slot hebben wij grote zorgen over de gevolgen van de Coronacrisis en de mogelijkheden die wij hebben om als gemeenten de rol van motor en aanjager van de economie, werkgelegenheid en leefbaarheid in deze crisis te kunnen vervullen. Oproepen van diverse departementen dat wij moeten gaan bijdragen aan het begrotingstekort dat door de crisis zal gaan ontstaan, baren ons dan ook grote zorgen. De vraag daarbij is of je überhaupt als Rijk en gemeenten moet gaan bezuinigen om daarmee niet in een negatieve economische spiraal te belanden. Wij zien als Regio Hart van Brabant meer heil in anticyclisch investeren. Er liggen immers nog andere grote gezamenlijke opgaven, zoals de transitie naar een circulaire economie, de energietransitie en klimaatbestendigheid.

Oproep: blijvende gezonde financiële uitgangspositie voor gemeenten vraagt nu actie!

Wij verzoeken u dan ook dringend de financiële uitgangspositie van alle gemeenten en daarmee ook die van de Regio Hart van Brabant, middels bovengenoemde maatregelen weer op een gezond peil te brengen. Alleen dan kunnen gemeenten hun maatschappelijke functie vervullen, kunnen wij als regio gewapend de naderende financiële crisis tegemoet treden en is de noodzakelijke herverdeling van het Gemeentefonds voor alle gemeenten in onze regio (groot en klein) haalbaar. Dit geldt ook voor de grote uitdagingen die de overheden gezamenlijk moeten oppakken, zoals de energietransitie, klimaatopgaven of anderszins.

Hoogachtend,

namens het algemeen bestuur van Regio Hart van Brabant,

Th.L.N. Weterings
Voorzitter Regio Hart van Brabant

M.A.J. Oosterwijk Keulers
Programmadirecteur Regio Hart van Brabant a.i.

N.B.: Wij zullen een afschrift van deze brief verzenden naar alle Ministeries, waaronder de verantwoordelijke fondsbeheerders, namelijk de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Financiën en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant.